

№ 87 (7628) • 1994 оны 07 сарын 28 күнэ. Чэллээр • Саяанта — 146 солкуобай 15 харчы

(PHTA—CCTA)

ТИМИР УУСТАРЫН ДЭЛЭТИЭБИГ

Фольклорист А. А. Савинш—Өндөрүүснэ муучча хотуура нэлэ илгивнэ саха уустара хотууру бэйлэрэ огороллоруи туһунан суруйан хаалларбыта баар. Ол матырыяааллартан бастаан билигнэриним:

Саамай бастыг уус (Аккым уус—Саван Валуур сага болгуоттан уһааран күннэ 25 хотууру огороро үһү. Гурий Попов днэи удуус кулбатыгар икки күн, биһиртүүн болгуону уһааран 80 сага хотууру огоруутугар түөрт бэлтэһи тарайа уган хаалтар.

Аккым уус өрүснэ биһир ууһу кытта болгуону уһааран огорууга сырсан баран үс болгуонан куопут. Кини бэйлэ бэрт бөдөгсэдиг, бөдө киһи эбит. Сылгыны үөстээн өлөрүүтэ кэлин аҕабын илгиттэн тутан биэрэрэ, тигэйдэ дэһинэ болгуону бэйлэ талтайан огороро дииллэр.

Бэйлэ маньан кэспир эбит. «Мин икки бэлтэһи таах хотууру

уһааран огороруи. Бытаан уустар күннэ 1—2 хотууру бүтэрэллэр. Уһаарыта элбэх хотууру сытамы буолар. Уһаарыта днэи болгуону кыһага уган күөртээн ууларымы буолар. Кыһа түгэйдэ 2—3 илгит днэи хаһааһы. Онно уудуу түспүт болгуону хонгорон баран хаһаа сынымыллар уонна эмнэ кыһага уган кыһааһа көмөрү кутан уудуулар, ол уһаарымы днэи ааттаһар. Бэрт иккэллэх хотууру сыла биһир эмэ малга уһаараһын. Онтон өһүт болгуоттан сүгэ, анһымы, о. д. а. каар уһаарыта суохтар өһүддүллэр. Онуоха болгуону ылаат, кыһага уган кытарда-кытарда талтайбытын, онорбутунан бараһын. Саха хотууру саамай үһүна 4 харыс 4 илгит, днэи кэриэтэ биһтэ бхарыстаах буолар. Тууратын уһуна—1 сүөм. Мөлтөх охсоочу хотуурун биһтэ 3 харыс буолар. Мин сыла кэриэтэ сылдьан 100-һыттаах түөрт хотууру

рум. Бастыг сыты хотууру сынаата киникэһи днэи 10 арыы, арыт тингэһи аһа буолар. Көһөрү хотууру сынаата—13 солкуобай. Оччолорго арыы кинлэ 40—50 харыта, саамай чэлчэи 35 харыта тэһнэһэрэ. Мин болгуонан уһааран бэлэм асна 20—50 харыта уһаарым. Саха хотуурун анардас олоһуутун сынаата солкуобайга чуһаһан иһэн хаалбыта. Эргэ хотууру оноруу—сигит, талтайымы, хатарымы—харыс. Күннэ 10 харыта огороллоро. Кичэйбит хотуурун арыт кулаатыһын. Ыһаһына муунаттан эрэ тахса. Кулаат хотууру сынаата көбүчү—2-3 солкуобай.

Быдыр элбэх отчуттаах баай малга 40—50 хотууру баар буолар. Сороххо өссө элбэх».

Саха уустара баһымһыны, сүгэни, анһымыны, саха быһаһын, булт төрүлэрин уһааллара, Арай Аккым уус 3 суһаны огорбута биллэрэ. Быдыр

уус днэи көһиллэн аайы бааллара.

Чурылчыга сөбүһэһи быһаас сылларыгар аатырбыт, кинигин биллибит уустарынан Семенов Куонаан, нинни Эһсинлар буолаллар. Мырылаага олохтоох Куонаан уус тигиринэн уһааран, алтаньнан кутан трактор, автомашина чаастарын талбыт онорон дьонун-сэргитин сөхтөрөрө. Оттон нинни Эһсинлэртэн улахан—Алексей Афанасьевич Макаров тимиргэ даһаны, көмүскэ даһаны дэгиттэр таллаһаһа. Сааны онорбутун туһунан билингэһи днэи номох буола сылдьар. Быраата Көстөкүүн кинигин үөрэннэ, эмнэ тимир, көмүһү, алтан талбытынан тутарын туһунан үгүстөр биллэбит.

Совхозтар үлэһиннэр кэмнэргэ токардар баар буолбуттара. Онук биһир киһи—Хатылы олохтооһо С. С. Драгунов. Элбэх тимир көлө гайкатын, бэлтатын онорбута. Кини кэмниттэн модун кыахтаах

хаарыһааһаһа токарнай станок хаһааһынын бул банка урууһалланы турар.

Итиннигэ кэспир туран, маньан эһиллэри толкуйдаан көрөргүтүгэр киллэриэхпин баһараһын. Билигин баһынай хаһааһыстыбалара, биһирднээн да мал элбэх техникаланна, атын да туттар сөбү-сөбүргэ үгүс. Онно барытыгар саппаас чаастары булуу-талмы дэбигис кыалла суоһа, хайа уонна сынаата?! Онон олохтоох тимир уустарымы, токардары үөрэттэрэн тутар ордук буолуох ээ. Маныаха ыччаты уһууһуну оскуолаттан сагалыаһа. Урукку өртүгэр слесарнай, токарнай отдеслардаах мастерскойдар бааллара эрэри, оһөр идэни биһирднэригэр болгомото ууруллубата. Атын өртүгүн, урукку уустар ааттарын үйэттэр, нинилэр снэдэрэй өһүддүтүрүн хомуйан бар-дьон көрүүтүгэр-билингиттэр туруорар улахан туһаны аҕалыаһа.

**Николай СОЛОВЬЕВ,
Хатылы нэһилиэгин
кырдаһаһа.**

**БАЛЫКСЫТТАР
КОМОЛӨӨӨЧҮЛЭРЭ**

Камчаткага соторутааҕы кэмнэ днэи аатырбыт Ленин аатынан колхоз билигин уста сылдьар кырааны атыдаһарга бэрт муһунан харчы булуһна. Бу кыраан көмөгүнэн биэрэккэ кыстаабыт сейнердэри ууга түргэник түһэртэтиллэр, онон колхоз флота балыктааһыны кэмнэргэ сагалыыр ситиһилиннэ.

Снимокка: кыраанын сейнери ууга түһэртит. (РИТА—ССТА).

Киһи барахсан тыһынааһар үтүөтүн-өһөтүн эрө туһаннаһытын, кэмнэргэ сырдатан-билиһиннэрэн испэһиннэһэн, «чэ, бэйи, кэли...» днэи уһатан-хоһуттан, куоттаран иһэрбиттэн баһас, этэргэ дылы, эһинигэ эрөйдээхтэрбит.

М. К. Кириллин дьонугар-сэргиттэр ытыктанан, сөбүлэтэн, бэйэти туһунан үтүөһүннээх өйдөбүлү хаалларан бу күн сирингэр 72 сыл олорон ааста. Аҕата Хаппыт Хаппытыан, өбүтэлэрэ Усқан аҕатын ууһугар нирсэн, Кыачаһыны алааска өтөхтөөх эбит. Ийэтэ Хадаарга Чон алааска олохтоох Федоров Никонентий Андреевич—Дьаһайар Уола Кеша суруксугу наһаа кыһаа Ланыска. Ааныһаһымы кыра сылдьан биллэрим, икки хараһынан көрбөт буолбут, муус манган сирөйдөөх, нууччалык ханнаах эмээһини ээ.

Мэхэччэ, Михаил Капитонович дьонно итиннигэ ааттымаллара, 1935 с. Чакыр начаалынай, 1940 с. Диринг сэтэ кылаастаах оскуолаларын бүтэрбитэ, ити иһигэр үөрөмүккэ колхозугар иһэн сыл үлэлээбитэ. Үөрөһүн бүтэрээт, дойдутугар Чакырга хоннуу үлэтигэр сырыттаһына 1941 с. селсовет секретарынан талбыттара. Сэрин сагаланаһын сыл.

Мантан аллара Мэхэччэ бэйлэ суруйбут автобиографиятыттан быһа тардан биэрэбит «Сельсоветка 1943 с. бэс ыйыгар днэи секретардаабытым. Онтон военкомат бэллэскэтинэн үлэ фронтугар мобилизацияланан, 1935 №-дөөх рабочей хамаандаҕа аһанан барбытым. Иркутский уобалас Усолье-Сибирское куоратыгар тириини таһастыыр заводка 1945 с. от ыйыгар днэи үлэлээн баран, ССРС Совнаркомун уурааһынан босхолоһон дойдубар эргиллибитим».

Кэлэрин кытта көмө-үөрөнээччи суотчут огороллор. Онно дьонурдааһа биллэн, сотору буолаат колхоз счетовод-бухгалтерынан үүннэриллэр. Салгыны нэһилиэгин холбоспут икки колхозугар старшай бухгалтерынан, бөдөһүбүт түөрт нэһилигэ Эрилик Эрнестини аатынан колхозтарыгар кылаабынай бухгалтеры солбуйааччынан, кылаабынай бухгалтерынан, аҕыс нэһилигэ колхозтара холбоспуттарыгар Чакыры, Хайахсыты хаһар участан старшай бухгалтерынан, кэли түөрт нэһилигэ колхозтарын кылаабынай бухгалтерынан, солбуйааччынан, биһиргээдэ бухгалтерынан, совхоз отделениетын старшай бухгалтерынан үлэлээбитэ. Бу аата, пенсияда таһыар днэи тохтоло суох 32 сыл устата суот-учуот үлэһитини сырытта. Биһиргэ үөскэбит үлэһиннээхтэрэ, эмнэ суот-учуот үлэһиттэрэ В. В. Филиппов, П. Е. Адамов Михаил Капитонович үлэтигэр урагы бэриниллэх, үрдүк ирдэбиллэх, принципнаһаһа, үлэтин уурбут-туппут курдук чочуонайдык тоһорор, аһара бүтүрү, эһиллэ суох үлэһит киһи ээ днэи өрүү иһэрэхтик ахталлар.

Михаил Капитонович идэтигэр үгүс ыччаты иһ-

КЭРИЭСТЭБИЛ

МЭХЭЭЧЧЭ

пнэ аһас сирдэргэ таһаарылаахтык үлэһин-хамсымы сылдьааллар, сорохторо номнуо пенсияда таһыстылар. Мэхэччэни удьуордаһан, кини үтүө сабыдымалынан тастыг быраата П. Г. Кириллин Советской Союзка тийэ биллибит-кэстүбүт туһунан үлэлээх плановик-экономист, республикада, оройуонугар биһир тарбахха баттанар бөдөһ саһааһаһы буолбута.

Ирдэбиллээх, көмө сүрүннээх пенсионер М. К. Кириллин уон сыл устата Чакырга лесничэйдэбит кэмнэргэ эмнэ туспа суолу-иһи хаалларбыта. Ханна да үлэлээбитин иһин днэи ытыктабылы ылбыта, бар дьонно кинигиттэн улаханньык астыналлара, кини тутталлара, кинигиттэн элбэххэ үөрэнэллэрэ, сүбэлэтэллэрэ. Киһи быһылытынан Мэхэччэ олус көнө көбүстөөдө, кыһаһар днэи бэлбэтэ, көрү-күлүүнү, дьэбөлээх-тиэхэлээх тылы бэркэ сөбүлүүрө.

Дьэтигэр-уотугар олус хаһааһыстыбанын туһунан ээ да барылыһбат. Наһаа чэһис, ыраас туттунуулаах хаһааһын ээ. Бэл кини кыһылыгар кэбиһиниллэх отун үрдүгэр хаар түспүт курдукта, тэлгөһиттэр мээһа ыһылыгыт салаа оту көрдөөн буларыг уустук курдукта. Барыта бары онун бэрээдэктээһэ. Саха кинигин сириннэ, мындыр саһыт, элбэһи хасһан ааһыт, радио, телевидение сонуннарын көтүппэһэ иһтэр, көрөр, кинигэ биллэлээх «сир түннүгэ» ээ. Бэл биһир ветеран оскуола оһолоро ахтымы суруйа тийбиттэригэр: «Мин сэригэ сылдьыбыһымы Мэхэччэ үчүтэйдик билэр. Кинигиттэн ыһытыг»,—днэи кэрдөөх уос номоһо буолбуттаах. Кинигиттэн наһарын олус сөбүлүүрө, баһачча баай библиотеканы муһуһуммута.

М. К. Кириллин кырааһы үөрэтээччи быһылытынан эмнэ биллибитэ. Төрөөбүт нэһилиэгин урукку, билингэ-историятын ситиһини суруйан хаалларда. Ол иһигэр сэрингэ, үлэ фронтугар ыгырыдылыгыт бары биһир дойдубаһаһаһа тустарынан доһу-муоннарта олоһуран үөрэтэн, түмэн, хаартыскалары хомуйан кинигэ онорон үс анземпляр тыһа машинада бэһээттээбитэ. Бу үлэһэ үгүс биһиргээһи, сыраты-салаһытын ылыта, кинигик ирдэспитэ, суруйсуһута. Маныаха сэдэх хаартыскалары хомуйуута, хат түһэриһэ арымы аһардэртэн эрэнэригээһэр, астынан таһаарыһа, дөһөрө, биһиргэ төрөөбүт киһи убаһа кыргыс тоһоһонугар охтубут Никонентий Константинович Лебедев үгүстүн көмөлөспүтүн махтанан ахтар хайаан да наадалаах.

Кэлэн Мэхэччэ нэһилиэгин дьонун төрүттэрин уустарын үөрөһүгэ ыһа-тонһон үлэлээбитэ. Онто

хас да альбом буолла. Маны күн сириттэн араһыар днэи суруйа, ситэрэ сыппыта.

Нэһилигэ Сэбиэтигэр бизэс төгүл депутатынан быһыбарданан элбэх үлэни ыһыһытын дьонно-сэргэтэ умнубаттар. Кэлин оскуола үөрэнөөччилэрин күүтүүлээх күндү ыалдыттарынан буолара.

Михаил Капитонович Аҕа дойду сэриитин иккис степенэ орденынан, Кыһымы юбилейнай мэтээллэринэн, «1941—1945 сс. Аҕа дойду сэриитин кэмнэргэ килбизиннээх үлэтин иһин», «В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын туолуутугар килбизиннээх үлэтин иһин уонна үлэ ветеранын мэтээллэринэн, тоһуе патилетка ударнигыны, социалистическай куоталаһы кыһыһылааһын знактарынан, үгүс Вочуотунай грамоталарынан, Махтал сурунтарынан наһарыадалаһыта.

Кэрэһининин Александра Абрамовнаһын аһара ыалдыһымыһа, күндүһүт, мэлдьи ыалдыһаах-хонһолоох, элбэхэй-эйлээһэ, дьон дьонно, ытык маһы кырдаһас сис ыал 42 сыл биһиргэ илээһиттэһэ-лээһиттэһэ олох оһолдулар. Икки уол оһоллорун саһаһы снэриннэн иһтэн, үөрэттэрэн үлэһит, ыал-дьон онортоотулар. Уолаттар үрдүк үөрөхтээх специалисттар. «Аҕабыт билигин хаһан да мөхлөт ээ. Наһаа бэркэһээһинэ, арай кэлэйбиттэһи чыһчырынан эрө кэбиһэрэ. Ол да билигин сеп онороро. Кыра эрдэхһинигиттэн батыһыһнара сылдьан үлэһэ, буһа-асна үөрөһпитэ»,—днэи ахталлар кинилэр. Улахан уол Михаил Михайлович билигин саһа төрүллиттэ баһынай хаһааһыстыбаларыттан биһир бөдөһнөрүн дьаһаһар, сүрүнүүр. Кыралара Афанасий Михайлович бу Чакыр нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыга. Кинигиттэрэ Анастасия Степановна, Александра Михайловна эмнэ үрдүн үөрөхтээхтэр оскуола үлэһиттэрэ. Сэттэ эмдэй-сэмдэй снэһнэр улаа-тааллар. Эһэлэрэ кинилэри көмөлөһүннэрэн, үлэһэ таһаһан, от бөһөтүн оттуура, аһыһаһа илдьэ сыл-дьан бултуура, балыктыһарга, сир аһыһарга үөрэ-пнэ таах хаалбат чинчилээх.

Кириллиннэр снэһнэрэ Ил Түмэн аллараһа палататын председатели А. П. Илларионов бэллэһэ-биттэ курдук. «Михаил Капитонович хомуйбут, муһут, суруйбут үлэлэрэ сыһаата кэмнэмнэһэ күндү, көстөөгөр хоромһот, бастар бараһаһа, түгэһэ бил-литтэ днэи чүөмһэ кылаат, баай буолар».

«Үлэһин барытын наһардым, дьаһарыһтым, чөм-чөгүөм днэи санаабытым кыаллымаһаһа тыһна»,—днэи Мэхэччэ олох уһугулаһан сыһа хас да лаһаһыны, альбомнары көрдөрө-көрдөрө. Ону оһолоро, снэһнэрэ снэриһтэрэ, баһыһаһаһа днэи бнэтиг эрэнэбит. Үтүө киһи аата элбүтүн да кнэһэ көрө кэспээн буолан көһчээрэ ыччаттары таһаһа иһиллээһэ, кэрэхсэһнээһэ, кэрэхсэһнээһэ.

Чакыр.

Николай Филиппов.

ЛИТЕРАТУРНАА
СТРАНИЦА

СЭМЭН ТУМАТ САНА ХОҔООННОРО

ХоҔооннорум бу бөлөҕү Дьэ кэргэн Аан
дойдутаады сылыгар анымын. Бу дьоһун
демократическай уларыһыларга бүтүн бүү-
рүктээх тийээн кэлбит Чурапчым дьоно-сэр-
гэтэ үтүө сорунтар тула түмсүүлээхтэрин, дьо-
бурдара-талааннара үүммүтүн-үрдээбитин көр-
дөрүөн баарабын. Онуоха билинн толору бы-
раптаахпыт.

АВТОР.

х х х

Дьэ кэргэн сыла!
Дьэ ити үтүөкүн тыл
Абатын баар буолбатада,
Арчылы турбатада,
Абырал буолан сыстыбатада
Надээннээх,
Илиһтиннээх
1942 сыллаахха
Хабахха тыһынарбанна!..

Дьэ кэргэн сыла!
Төһөлөөх күндүкү
Чурапчыбар бу тыл!
Хайдахтаах үөрүүнү
Халаһыйбыт баастарбытын
Чөбдүтэ оһорунан
Дьэ кэргэн сылын
Дьэ нус-хас көрсөрбүт!

Дьылда хаантан аһааһылаах,
Одун хаантан оһоһуулаах
Бу соргулаах тыл тардыта
Баар буолан
Айы Умсуур удаан
Алыптаах хамыйабынан
Өрө баһан ылан
Өлөр көмгө
Өлбөтөх эбиһит,
Эстэр көмгө
Эстибэтэ эбиһит!

Дьэ кэргэн сыла!
Тэлэһэ баттаа аһааһытын,
Тут уруйбутун-айхалбытын!
Түм дуу сырдык санаабытын,
Туругурт төрүт уус түөлбөбүтүн!
Ийэ-аҕа,
Оҕо-уруу
Аан дойду хараҕа аһааһытын,
Аан дойду арчылыбар күүһэ үүммүтүн
Аймах-билэ дьоно билэрин курдун
Дьоллоо-соргулаа,
Дьэ кэргэн сыла!

ОҔО (ХоҔоон бөлөҕө)

I

Оҕо ыллаан чааарар
Орто дойду олоҕо
Оҕолуулар куттала
Баарын туһунан,
Бар дьону ыгыран
Оҕо, оҕо барахсан
Уолуһута ыллаата!..

Көрөһэй дараһы дьылдылар,
Нытаанах дараһы кыһардылар
Олохпут эрэйиттэн
Орто дойду босхолоһон
Оҕо оҕолуу куолаһа
От-мас, үрүмэччи, күн-ый
Туһунан
Туругуран туран,
Ымы чымчаах курдук
Ымыттыбакка
Ыллыах бэйэтэй хаһан?!

II

Ытыс таһынар хараһаны үүтүү.
Санаан-ниһэн толорон,
Сылаас тыһынан сайан,
Кэлэн иһэр, чугаһаан иһэр
Ким эрэ ылдык суолу
Мүлчү-халчы үтүү...

— Кэтинс, бу эһи дуо?
— Ээ, мин. Хараната сүрдээх.
— Тоойуом, үтүгэйдик хаам!
— Дьэ сууһан иһэһи дуу?
— Ээ, оннук..
— Чэ, баһа!
— Баһа!

Кэтинс барахсан доһор оҕостон,
Хор, ити оҕотун илдьэ сырыттада.
Модун дараһы кийи сүрөһө—
Ити курдук тэйтэн эрдээ
Итин хаанын эргириннэ
Бүтэй хараһаны үтэйэн...

Бэйэтин дьолун—оҕотун
Биллэр-билбэт кыһалҕатыгар
Буһаран-хатаран
Бу батыһыннаран истэвэ
Бу Кэтинс, Ийэ кийи барахсан!

III

Оҕо уолуһут сирэйин көрдүм..
Оҕо тутан турар тонон өлбүт
Оҕо чоруюс барахсаны..
— Ийэ, криворез... баһар, тиллээһэ!
— Суох, тоойуом, бу өлбүт чымчаах дин..
— Тиллээһэ... тиллээһэ!

Чымчаах өлбүт дьэни этинин,
Кийи сүрөһин сылааһа тийээн
Көмүскэл, харысхал.
Күн-ый буолбатах дьэни этинин,
Хор, ити курдук
Оҕо барахсан айылҕатын
Улуу утаһын тардыһынан
Оҕой итэһэйин баһарбат!

х х х

Үчүгэй дараһы, ситэ көрө кыыс оҕо
Үмүрүкчү үктээн аттыбынан ааста,
Этэһэ буолуо дуо бу аһаһаа олоҕо?
Үгэр танарам, көмөлөс киннээх!
Тоҕо эрэ сүрөһим ытырбаһымыр..
Тоҕо оннугуй? Тоҕо?!
Кэрэ нэхтээ, кэрэ былдьаһа дьэни
Куттал иттичэ ууһа туппаһымыр?!
Кэбинс, кэбэлий күтүр санаа!
Көккөллөһө түс ити кыыһымын,
үрүг санаа!

Алгыһыбын!
Ааттаһабын!

х х х

Эдэр саас, ыксаһынан аас
Эрчимнээх күннэрбин санаата,
Вир-ирин тылла быраһыс,
Вөһөрөгө, дууһабын өйүү.

Соччоһон эн тускунан
Сылаас өйдөбүлүнэн төлүөһүм,
Сайгыччы ыллыһым эн тускунан,
Сүрөһим сөбүлүүрүн байыта.

х х х

Чаһы тыһаһа да тыһаһа буоларын
Чымчылыһан көрбөккөһүм,
Эт эрэ, ким туһатыгар
Эн мүнүүттөн мүнүүттөн ааһабын,
Чылырҕаа да чылырҕаа буоларын?

Эбэтэр, эт эрэ,
Мин эрэ күнүм-дьылым
Тэһиһиһэ мүнүүттөлөрүн ааһабын?
Бэйэһэр буоллаһына
Бал дьэтэр нэм-көрдүн дьэни суох.
Вээрэ, доһоор, ити хайдахый?

Ээ-ээ, өйдөөтүм. Доһоор, өйдөөтүм.
Элэтин-хаадыһымы таарыһа этиним.
Эһи, дьингэр, мин олоғум туһалаах эрэ
Мүнүүттөлөрүн ааһар эбиһин ээ.

Махтанабын. Бар дьоммор туһалааһым
туһары

Мүнүүттэни аһаас мүлчү туппаһа аах,
Чылырҕаһы охсор
Чаһым барахсан!

х х х

Убайым Далан арай биһирдэ
Убаастабыллыах дачатыгар ыгырда.
Чөйдөттэ. Сөһөргөстэ.
«Чэ, кытаат, үлэлээ!
Сааһыран эрэбин дьомэ,
Суруйааччы сааһыраһа—дьомэ.
Сорох кийи эдэригэр күлүмнээм баран
Собуллаан хаалааччы кырдыарын сааһа,
Сороһун бу мин курдук сааһыран баран
Сылбырҕата киннэрэн соһутааччы,
Өйө дьэ эһи күүһүрөр,
Санаата өссө вөһөрүгүр,
Тугу айыһа барыта
Тута олоххо сыстан иһээччи.

Эһи эһи сааһыран иһэн
Өйүң-санааң киннэрбэт,
Чэ, көтөһүөх, этэһэ
Сааһыраһар, үлэллэр туһугар!»—дьэтэ.
Суруйааччы убайым Далан алгыһым эһи.

х х х

Ити устар былыкка баар—сөһүмэр кэрэ!
Иһири сотор арай ону тыл эрэ.
Кырдык, Айылда сүдү худуоһунньук!
Кийи хаһааһаат болотуналары
бийи курдук.
Уруһуһууру, айар үйэлэр туһары

Улууһу! Билбэт арай астынары.

Айылда курдук улуу худуоһунньук
Айыл биһир сураһыһыһа кийи аймах
Үйэтитэр туһугар көлөһүн аллар,
Үөрүүтүгэр-холоһотугар сонньото.

х х х

Самаан сайын суһумнуур күөһүнэн,
Сөһүрдэх сиккэринэн, чымчаах көрүнэн
Суруйда сөһүмэр кэрэ да поэматы,
Сүрөһтэргэ, эдэр сааска аһыс,

Сымнаата дуо ол онтон бүгүн
Сир-Ийэ кийитин сүрөһө?
Тохтоото дуо ол онтон бүгүн
Туустаах хараһын уута, эрэйэ?!

Орто дойду одуруннаах олоғун
Охсуһуу эрэ сайыннаран дин-динлэр
Биһири самнары, иһиһи туругуруу
Бөрүкүтэ суох суолутар турунуу—
Утуһааһа, сирдээх хардыһы ситимин
Ута унта, уонка биһирдэ, уо, сүрүн кийи!

Уо, хаһан, хаһыс үйэлэ
Орто дойду олоғо
Ойор күннээх дьылдыһыһы
Бу бүүм бэйэлээх планетаһы
Ваараһай соһуонунан
Нус-хас устуох,
Нус-хас ууһуох,
Нус-хас туругуруох бэйэтэй?!

х х х

«Кэрэ ардыгар аһаһа биллэр,
Мугура суохтук санаһар, кизбирэр.
Арай ситэ өйдөөбөт кийи биһири:
Аһаһы-туоруу, нэхтин дьэни кэлэрин».

Ситинник саныһы-саныһымын
Санаата суох хаһаан иһэммин
Көрсө түһэһин оҕолоох дьахтары..
Кэрэхсээтин мичээрдиннэр хаастарын...

«Дьахтар барахсан баар
Дьоһун! Кэхтибэттин оҕостор.
Онто ити аттыгар чааарар..
Кэхтибэт кэрэ дьэни Дьахтар баар!».

Иһэмнээх, сырдык тардыһымы
Ититэн киннэрэ дууһабын..
Кинниһи көрсүбүт эбиһин,
Араһа, ситинник санаарыһым!

х х х

Көмүс маннаһыһынан ыһааһаһа
Күһүңкү тыл сирлиһи тыһаһа..
Хатыһа чараһа сүрөһин тутта нөрүйдэ
Хаппыт сөһүрдэхтэргэ сүгүрүһэ...

Махтанаһан махтанаһан киннэлэргэ—
Күөх, кэрэ күйгүөрүн биллэрбиттэргэ,
Олох өлөр олоғу салгыһы биһирдэри,
Уон оччоһон сьингиллиһи тиллэри,
Өлүү уонна олох быһа
Буолла мичээх бу чараһа иһэ!

х х х

Хаһыс эрэ үйэлэ бу тинти
Ваараһай да эбит дьахтарэ,
Хаһыс эрэ үйэлэ бу тинти
Модун тыл охторордуу сөрүөһэ...

Оҕотон бу саһа тинтэ барахсан
Оннук уһуннук олордум дьэ суоһа.
Вэлнэр дуо дьэни сонньуһуоһа..
Күөх кинистэ кылаһаһа үйэлдддд хамсыһа.

Ваһын үрдүктүн көтөһөн,
Баай симахтээх лабаһын даллаһан
Тинт барахсан тинтэһи көрөн ыһаһа,
Тулаһыһар эйгэһи хараһа уулаһа...

Түөх да буолбатаһыһы олох
Түлү, барыһы устуоһа,
«Үүһ, үрдэ!»—дьэни алгыһыһи биһирбит олох
Кийи аттыһан аһа туруоһа.

х х х

Таһыһыһа буруй суох. Кырдык, оннук.
Баһардар, ол иһин буолуо дуо, Таһтал,
Буруйу, саман тулуйаһыһан бу курдук?
Вааргыһи тыһыһаһа туһары, Таһтал!

Ол эрэһи эһи сиргин кэһиттар,
Ол эрэһи эһи чинэһин таһыһиттар
Кытаанах кырыһыһа түбэһиттарин
Көрсө түстэхтиннэ: «Таһара һаһаһа!»—
диннн.

Эһи кырыһыһа туһарыһыһан,
Эйгэһи куусуһуһаһа оһуттарыһан!

УД-353
ЫН-ЫРАБЫТ

CYTYB

Хонистолоогтун элбэгтүн айтмгар. Гераси-
мова Степанида Степаниновна, убавдарыгар
Аверинский Александр Александрович, Ге-
расимов Егор Егорович, бырааныгар Гера-
симов Прокопий Егоровича дийн курууан.
харын тизээлээр.

ПОРЯДОК

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла
Маркса, 26. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—
21-372, отделы—21-285, общий—21-305.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса.
Издательско-полиграфическая компания «Саталаниграфиздат».
Газета выходит на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Наимек газеты: 54907. Объем — 1 вып. по 4 стр. в нед. на 4-х страницах. Тираж — 3000.

Зарегистрирован Сакс
(Жуковский) регистрацией
книжкины по защите
свободы печати и выра-
жения информации.

Чурачинская улусная типография. Национальной академическо-полиграфической редакции «Сельскохозяйственный». г. Чурачик, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 27. VII 19 4. (гр. 27 Vll 19. 00 м.ч.)